

Sootundlike eelarvete koostamise protsess Berliini linnas

Christine Färber

Berliini linnas on sootundlike eelarvete koostamine juurutatud nii riigi kui ka kohalikul tasandil. 2008. ja 2009. a. katab sootundlik eelarve juba kohalikul tasandil 56 toodet ja kõiki riigieelarve peatükke. Sootundliku eelarve koostamise protsess keskendub avalikele kulutustele. Berliinis käivitati sootundlike eelarvete koostamise projekt kõikides ministeeriumides ja kohalikes omavalitsustes ning seda protsessi on pidevalt laiendatud ja süvendatud.

Esimese sammuna analüüsiti, milline on meeste ja naiste osakaal, kes saavad osa avalikest kuludest. Teise sammuna viidi läbi soopõhine analüüs, mis hõlmas sotsiaalseid soolise struktuuri aspekte. Kogu protsessi koordineeris valitsuse juures tegutsev soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise komisjon ja sootundlike eelarvete koostamise töögrupp, mida juhtis valitsuse finantsminister. Välisekspertid olid kaasatud protsessi juhtimisse ning parlamendi saadikud ja kodanikuühendused olid kaasatud juhtkomiteesse.

2002. aasta juunis võttis Berliini parlament vastu resolutsiooni "Soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise finantspoliitilise Instrumenti" kohta. Sootundlikule eelarvete koostamisele pandi alus rahandusministeeriumi juhtimisel 2003. a. juulis. Mitmed riiklikud organisatsioonid osalesid vabatahtlikult pilootprojektis. Projekti tulemused esitati parlamendile. 2004. aasta augustis otsustas senat, et pilootprojekt on olnud edukas ja nõustuti rakendama eelarve sootundlikku koostamist 2006/2007. aastal.

2005. aasta 27. oktoobril otsustas Berliini Soolise Võrdõiguslikkuse Süvalaiendamise Komisjon, et sootundliku eelarve koostamist tuleb jätkata ja arendada edasi nii, et see saaks eelarve protsessi osaks. Kõigi eelarve peatükkide ja toodete osas tuleb summad esitada eraldi meeste ja naiste lõikes.

Kasutajate sooline statistika

Soolise statistika koostamine, võeti sootundliku eelarve koostamise protsessis peamiseks prioriteediks. Kasutajate analüüsi käigus otsiti vastust järgmistele küsimustele:

- Kes otseselt kasutab ressursse (kulud, tooted)?
- Milline institutsioon is vastutab raha jagamise eest?
- Milline on sihtgrupp? Kas piisab ainult soopõhiste andmete esitamisest või tuleks lisaks esitada andmeid ka elamistingimuste kohta
- Milliseid andmeid oleks veel vaja koguda, et soopõhine hindamine oleks täpsem

Selleks, et läbi viia kasutajate analüüsi peab saama sihtgrupis raha jagada isikute lõikes. Berliini linnas jaotati kasutajad esmasteks ja sekundaarseteks kasutajateks. Esmased olid inimesed, kellele toode või poliitika oli suunatud ja sekundaarsed kasutajad olid vahendusorganisatsioonid.

Soolise mõju analüüs

Lähtudes kasutajate soolise statistika andmetest ja kuludest mida ei ole võimalik jagada meeste ja naiste lõikes, on vajalik läbi viia soopõhine hindamine. Kõigepealt võrreldakse soolise mõju analüüsi käigus soolisi suhteid kasutajate grupis, sooliste suhetega sihtgrupis, kellele konkreetne poliitika on suunatud.

Analüüsiti:

1. Soolist jaotust kasutajate grupis
2. Tulude ja kulude kasutust poliitika valdkonnas (N: hariduses)
Leiti, et tihti arvestatakse ja võrreldakse soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamisel kulusid ainult meeste ja naiste lõikes, jätmata seejuures tähelepanuta elamisviisi, sotsiaalse situatsiooni ja eelistused. Kuid mõjude hindamisel tuleks neid tegureid ka kindlasti arvesse võtta
3. Millised on meeste ja naiste vajadused antud kulutuste osas? On need erinevad ja kui siis miks?
4. Milliseid meeste ja milliseid naiste elamisviise toetatakse nende kulutustega? Võrdlus vanuse, sisserände tausta jne. järgi on samuti oluline
5. Kas meestel ja naistel on võimalik teha vabalt valikuid ilma, et need valikud oleks piiratud stereotüüpidega- mis sobib meestele või naistele?
6. Kuidas meeste ja naiste elamistingimused mõjutavad kulusid ?
7. Kuidas kulutused mõjutavad meeste ja naiste vahelisi suhteid ühiskonnas ja kuidas see aitab kaasa soolise võrdõiguslikkuse edendamisele?

Valitsemine ja perspektiivid

Berliini linn on huvitatud sootundliku eelarve analüüsi käigus saadud info kasutamisest, et parandada valitsemist. Kui soolise mõju hindamise tulemuseks saadud sooline situatsioon vastab kavandatud eesmärgile siis on raha kasutus õigustatud. Kui ei, siis tuleb läbi viia eelarve restruktureerimine. Sootundliku eelarve koostamise protsess Berliini linnas on unikaalne Saksamaal. Seda protsessi toetab tugev poliitiline tahe, luua läbipaistvus Berliini linna poliitikate sooliste mõjude kohta. Kogemused näitavad, et arupärimine raha kohta, on lisanud soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise protsessi uue kvaliteedi. See on muutunud palju tõsisemaks ja tähtsamaks.

Samas on ka probleemid sellega, et osa inimesi linna administratsioonis ei näe andmete kogumisel mingit mõtet ja mõned kardavad, et läbipaistvuse suurenemine vähendab nende raha.

Peamine Berliini linna strateegia tugevus on, et see on toetatud tugeva naiste lobby'ga linnas ja väga sooteadlike poliitikute ja juhtidega, kes on võtmepositsioonidel parlamendis, valitsuses, rahandusministeeriumis ja haldusüksuste rahandusosakondades.

Allikas: <http://www.oekonomi.uio.no/grb/conferencepapers/04Faerber.pdf>